

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 900

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

datum: 14 juni 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Soortenbeschermingsprogramma's (SBP's) - Evaluatie (2)

De minister gaf een uitgebreid antwoord op mijn schriftelijke vraag nr. 679 van 8 april 2022. Ik heb daarbij nog een aantal opvolgvragen.

1. In het antwoord bij deelvraag 1.a) geeft de minister aan dat het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) momenteel bezig is met een revisie van de natuurindicatoren, waaronder de indicator soortbeschermingsplannen. Ik had graag inzicht gekregen in de natuurindicatoren die voorliggen voor revisie.
 - a) Welke natuurindicatoren worden op dit moment gereviseerd?
 - b) Wordt ook gedacht aan nieuwe natuurindicatoren? Zo ja, welke bijvoorbeeld? Een indicator die bijhoudt hoeveel lopende kilometer kleine landschapselementen er zijn in Vlaanderen kan bijvoorbeeld heel nuttig zijn om de toestand van de natuur te meten.
 - c) Wat is de timing voor de revisie? Zal die al een impact hebben op het volgende natuurindicatorrapport?
2. De meeste soortbeschermingsprogramma's zijn nog lopende. Alleen voor het SBP Kwartelkoning en het SBP Antwerpse Havengebied is momenteel een eindevaluatierapport afgerond. De rapporten zijn evenwel niet online beschikbaar.

Kan de minister ze beschikbaar stellen?
3. Het SBP Kwartelkoning en het SBP Antwerpse Havengebied krijgen elk een vervolg-SBP.

Wat zijn de belangrijkste conclusies en aanbevelingen die opgenomen zullen worden uit de evaluatierapporten voor elk van de SBP's?
4. Wanneer mogen we de vervolg-SBP's verwachten voor de Kwartelkoning en het Antwerpse Havengebied? Wat gebeurt er intussen om ervoor te zorgen dat de staat van instandhouding in ieder geval niet achteruitgaat?
5. Voor de SBP's Hamster en Bever gaf de minister aan dat de evaluatierapporten zo goed als rond zijn en dat het wachten is tot de goedkeuring van de stuurgroep.

Wanneer wordt die verwacht? Kan de minister de rapporten bezorgen zodra ze gevalideerd zijn door de stuurgroep?
6. De verlenging voor het SBP Grauwe kiekendief is ondertussen ook afgelopen.

Wat is hiervoor het plan van aanpak?

7. Een reeks SBP's is verlengd in looptijd om diverse redenen. Het gaat onder andere over het SBP Gladde Slang, Heivlinder, Knoflookpad; een reeks andere SBP's lopen deze legislatuur af: Grauwe klauwier, Hazelmuis, Porseleinhoen, Roerdomp, Vleermuizen, Vroedmeesterpad. Er zullen dus een hele reeks SBP's geëvalueerd moeten worden tijdens de komende jaren en vermoedelijk zullen voor de meeste programma's ook vervolg-SBP's opgemaakt moeten worden.

a) Hoe zal de minister dit aanpakken?

- b) De minister gaf in haar antwoord op deelvraag 5 a) aan dat een globale overkoepelende evaluatie van het instrument SBP op dit moment niet aan de orde is, o.a. wegens het kleine aantal afgeronde SBP's. Tegen het einde van de legislatuur zullen echter een hele reeks SBP's afgerond zijn. Op basis van die inzichten zou een globale evaluatie van dit instrument misschien wel mogelijk zijn.

Overweegt de minister om in een later stadium zo'n evaluatie in te plannen?

8. In haar antwoord op deelvraag 6 geeft de minister aan dat acties uit verschillende SBP's nog onvoldoende doorvertaald zijn in het bestaande instrumentenkader. Ze verwijst daarbij in het bijzonder naar de beheersovereenkomsten voor akkervogels, weidevogels en botanisch beheer van graslanden die doelgerichter afgestemd worden op het soortenbeleid.

Welke wijzigingen plant de minister?

9. In haar antwoord op deelvraag 6 d) geeft de minister aan dat het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) de aanwerving van vier coördinatoren voor de uitvoering van SBP's van landbouwgerelateerde soorten gepland heeft.

Welke taken zullen de coördinatoren opnemen? En hoe zullen ze samenwerken met de bedrijfsbegeleiders van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) en andere actoren?

10. In haar antwoord op deelvraag 6 d) geeft de minister aan dat haar administratie momenteel de mogelijkheden voor een geïntegreerde aanpak van de landbouwgerelateerde SBP's bekijkt.

Wat bedoelt de minister daar concreet mee?

ANTWOORD

op vraag nr. 900 van 14 juni 2022

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

1. a) De set natuurindicatoren wordt in zijn geheel herzien en dus niet indicator per indicator.

b) Ja. Bij de herziening van de natuurindicatoren gaat men samen met dataleveranciers en -gebruikers na welke indicatoren nog ontbreken om bepaalde beleidsvragen te ondersteunen en of er bestaande indicatoren overbodig zijn geworden en geschrapt mogen worden. Nieuwe indicatoren zullen dus ontwikkeld worden als er een vraag naar is én er beschikbare data zijn, of ontwikkeld kunnen worden.
Wat betreft een indicator voor kleine landschapselementen: het departement Landbouw en Visserij heeft enkele jaren geleden in samenwerking met Informatie Vlaanderen een kaart van kleine landschapselementen in landbouwgebied ontwikkeld. Als die kaart ook buiten het landbouwgebied ingevuld wordt en op regelmatige basis geactualiseerd wordt, kan daar een indicator uit voortvloeien.

c) Er wordt naar gestreefd om tegen eind 2022 een lijst te hebben samengesteld met beleidsrelevante indicatoren (1) waarvoor data beschikbaar zijn of (2) waarvoor de data momenteel ontbreken. De timing waarmee die indicatoren kunnen worden opgemaakt, zal afhangen van de beschikbare personeelstijd in 2023, en van nieuwe monitoringinitiatieven. De ontwikkeling van nieuwe indicatoren zal vooral in 2023-2025 plaatsvinden. De herziening zal dus weinig of geen impact hebben op het eerstvolgende natuurindicatorenrapport, maar wel op de rapporten die daarop volgen.
2. De evaluatierapporten vormen het eindpunt van de uitvoering van een SBP. Ze dienen als vertrekbasis bij de opmaak van een vervolg SBP. De achtergrondrapporten bij dat vervolg SBP bevatten de conclusies van de evaluatierapporten. In die zin acht het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) het niet noodzakelijk om de rapporten als zodanig te publiceren. Ze zijn wel op eenvoudige vraag verkrijgbaar, via europese.natuurdoelen@vlaanderen.be
3. SBP kwartelkoning: De figuur van een SBP beoogde een duidelijk kader waarbinnen een programmatische koppeling tussen de voortschrijdende leefgebieduitbreiding, monitoring, beheer en kennisopbouw hand in hand gaan. Op zich was het plan van aanpak van het afgelopen SBP wel goed. Op het vlak van aansturing en coördinatie schoot de uitvoering in de praktijk echter tekort, waardoor deze koppeling te weinig rendeerde. Zeer concreet advies aan natuurbeheerders op terrein bleek ook nodig, gezien de levenswijze van deze soort onvoldoende bekend is bij hen.

Bij de start van het opmaakproces van het nieuwe SBP werd, om aan de beschreven nood tegemoet te komen, een ANB personeelslid aangesteld om de coördinatie van het SBP op zich te nemen na de vaststelling ervan. Deze persoon is tevens coördinator van het SBP porseleinhoen, een soort waarmee er een aantal belangrijke synergieën zijn op het vlak van ecologie en qua benodigde acties, waardoor efficiëntiewinsten kunnen worden geboekt.

Voor gespecialiseerd advies wordt in het ontwerp van vervolg-SBP externe ondersteuning voorzien door een expert. Diens takenpakket omvat dan onder meer de coördinatie van de monitoring, de ondersteuning van terreinbeheerders, de jaarlijks bundeling van alle informatie van vastgestelde territoria, etc.

SBP Antwerpse Haven: Dit SBP werd algemeen positief geëvalueerd. Het nieuwe SBP wijkt qua aanpak dan ook niet af van het vorige SBP.

4. Deze SBP's worden deze zomer of najaar vastgesteld.

SBP kwartelkoning: Het herstel en de uitbreiding van het leefgebied blijven hoe dan ook verder lopen in uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen, bijvoorbeeld via langlopende projecten zoals het Geactualiseerd Sigmaplan. De kwartelkoning blijft in deze periode tussen twee SBP's, ook een subsidiabele soort voor de subsidie nestbescherming. Het broedsucces van eventuele broedgevallen buiten natuurgebieden kan hiermee worden ondersteund.

SBP Antwerpse Haven: Het afgelopen SBP bood in het bijzonder een vlot kader om havenactiviteiten te verzoenen met de aanwezigheid van beschermde soorten in het Havengebied via het ingeschreven systeem van afwijkingen op het Soortenbesluit. Zonder SBP wordt teruggevallen op de klassieke manier van afwijkingsaanvragen op het Soortenbesluit. Het beheer van het Ecologisch Netwerk binnen de haven bleef in afwachting van het SBP gegarandeerd door het Havenbestuur, met opvolging door de Beheercommissies Linker- en Rechter Scheldeoever.

5. Deze rapporten worden verwacht in het najaar. Ze kunnen dan worden bezorgd op eenvoudige vraag aan europese.natuurdoelen@vlaanderen.be.
6. De opmaak van een vervolg-SBP is gestart eind 2021. Gelet op de grote inhoudelijke en ruimtelijke synergie, is voorzien om vanuit het SBP akkervogels in de kerngebieden voor het SBP grauwe kiekendief reeds de nodige initiatieven op te starten om acties op het vlak van leefgebiedverbetering te continueren. Parallel wordt het vervolg-SBP grauwe kiekendief afgewerkt in de loop van 2022 met het oog op vaststelling in 2023. Hierbij wordt in het bijzonder gefocust op kiekendiefspecifieke acties bovenop de leefgebiedversterkende acties die reeds in grote mate in het SBP akkervogels zijn voorzien.
Het versterken van het leefgebied voor de grauwe kiekendief steunt in belangrijke mate op specifieke beheerovereenkomsten in het kader van het GLB. De ruimtelijke afbakening van deze beheerovereenkomsten en hun inhoudelijke invulling werden met de VLM teruggekoppeld, gelet op het feit dat het wettelijk kader voor de nieuwe periode van beheerovereenkomsten momenteel wordt geconcludeerd.
7.
 - a) De evaluatierapporten die reeds werden gemaakt, bieden een goed handvat om de implementatie van een SBP te evalueren. Het overleg met de stuurgroep over het evaluatierapport blijkt waardevol om verbeterpunten en aanbevelingen aan te brengen. De stuurgroep SBP's zal er over waken dat deze voldoende in het nieuwe SBP worden gecapteerd.
 - b) Het SBP-proces wordt continu geëvalueerd door het ANB en afgestemd met alle betrokkenen. Organisatorische verbeterpunten, die het niveau van een individueel SBP overstijgen, worden geïntegreerd in de opmaak van nieuwe en vervolg-SBP's. Daarbij wordt ook nagegaan of bepaalde knelpunten of aanbevelingen in de evaluatierapporten telkens terugkomen en moeten doorwerken bij de opmaak van toekomstige SBP's. Een voorbeeld hiervan is het beschikbare instrumentarium ten behoeve van implementatie. De verfijning en betere afstemming van beheerovereenkomsten op soorten (zie ook vraag 6) en de creatie van het instrument 'Projectsubsidie Soorten' zijn voorbeelden hiervan.

8. Voor de nieuwe GLB-periode worden, in overleg tussen de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), het ANB en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), o.a. de beheerovereenkomsten voor soortenbescherming beter en meer afgestemd op de meest recente inzichten rond de ecologische vereisten van de doel- of paraplu-soorten opgenomen in de SBP's voor akker- en weidevogels, zowel ruimtelijk als in de beheervorschriften. Zo zal het voor weidevogels mogelijk zijn om percelen lokaal te vernatten en zo de aantrekkelijkheid voor weidevogels te verhogen. Voor akkervogels wordt o.a. luzernehoiland als nieuwe beheerovereenkomst voorgesteld waarbij zeer extensieve luzerne een broedveilig gewas vormt voor veldleeuwerik en de sterk bedreigde grauwe gors. Daarnaast kunnen de beheerovereenkomsten voor het ontwikkelen of in stand houden van soortenrijke graslanden in de actiegebieden voor soorten (waarvoor het SBP de inzet van beheerovereenkomsten vooropstelt als één van de maatregelen) gesloten worden.
9. Deze coördinatoren zullen op twee niveaus worden ingeschakeld. Twee mensen zullen fungeren als overkoepelend coördinator voor de implementatie van de landbouwgerelateerde SBP's. Zij zullen verantwoordelijk zijn voor de algemene acties binnen de SBP's en voor de uitwerking, opvolging en rapportering van een meerjarenprogramma waarin de acties worden gepland op vlak van vereiste capaciteit, samenwerking, budgetten en instrumenten. Zij fungeren eveneens als aanspreekpunt voor alle betrokken actoren op niveau van de globale programmawerking. Door de vijf SBP's met een sterke landbouwlink (akkervogels, weidevogels, grauwe kiekendief, hamster en zomertortel) samen te nemen, kunnen synergieën op vlak van overleg, samenwerking, instrumentontwikkeling en –inzet e.d., maximaal worden benut. De twee andere wervingen zullen als gebiedscoördinatoren worden ingeschakeld. Hun taak bestaat erin om in focusgebieden initiatieven te nemen en te ondersteunen in uitvoering van de SBP-acties.

De coördinatoren aangesteld door het ANB, de bedrijfsplanners van de VLM en andere actoren, zoals regionale landschappen, zullen hierbij samenwerken. Zowel bij het uitwerken van een gebiedsvisie, het bepalen van het optimaal beheer als de communicatie naar alle betrokkenen zal dit noodzakelijk zijn. Het ANB en de VLM zullen hiervoor onderling afspraken maken. De bedrijfsplanners van de VLM verzorgen de contacten met de landbouwers en sluiten de beheerovereenkomsten.

10. Bij verschillende SBP's ligt de focus op leefgebieden in landbouwgebieden. Voor leefgebiedversterkende maatregelen wordt in deze SBP's in belangrijke mate gesteund op het instrumentarium dat vanuit het landbouw- en plattelandsbeleid beschikbaar is. In plaats van voor ieder SBP of soort telkens een afzonderlijk overlegtraject te voeren met de betrokken administraties (departement Landbouw en Visserij, VLM), wordt beoogd om dit voor deze landbouw-gerelateerde soorten samen te voegen. Ik verwijs verder naar mijn antwoord op vraag 9.